

Sikkerhetskontroll, Alfa Trafikkskole

Dette dokumentet tar for seg læreplanens tema 2.9, Sikkerhetskontroll, og er ment for bruk ved Alfa Trafikkskole.

Som elev, forventes det at du har lest og forstått innholdet før den praktiske gjennomføringen av sikkerhetskontrollen. Ved gjennomføring, vil du praktisk bli kjent med det aktuelle innholdet - samt at du blir forberedt til sikkerhetskontrollen du skal gjennomføre under førerprøven.

Sikkerhetskontrollen tar for seg følgende temaer:

- Lasteevne og kjøring med tilhenger
- Bremses
- Hjul og dekk
- Styring
- Lys
- Sikt
- Driftssikkerhet
- Sikkerhetsutstyr
- Varselinnretninger

Videre følger en utdypelse av de forskjellige temaene, i spørsmålsform.

Lasteevne og kjøring med tilhenger

Hvor stor nyttelast er tillatt i denne bilen?

Se vognkort, husk at nyttelast også inkluderer passasjerer i bilen.

Hvilke konsekvenser kan det ha å kjøre med for tungt lastet bil?

De generelle kjøreegenskapene blir redusert, gjennom at bilen blir ubalansert. Bremselengden øker. Det kan oppstå blendingsfare, ved at frontlyktene heves. Det er ulovlig.

Hva er største totalvekt en henger kan ha på denne bilen?

Se vognkort. Vognkortet vil vise to forskjellige verdier, henger med / uten brems.

Hvilke konsekvenser kan det ha å kjøre med for tung henger?

Veggrepet og styreegenskapene til forhjulene reduseres, på bakgrunn av at hengeren presser for tungt ned på bakenden. Kursstabiliteten reduseres. Bremselengden øker. Det kan oppstå blendingsfare, ved at frontlyktene heves. Det er ulovlig.

Hvor tung henger kan en fører med førerkort klasse B kjøre med?

Førerkortforskriften § 3-5. Hovedregel er at henger kan ha totalvekt på høyst 750 kg. Føreren kan likevel trekke en henger som veier mer enn 750 kg, forutsatt at samlet tillatt totalvekt for vogntoget ikke overstiger 3500 kg. Tips, last ned "bil og henger" appen i fra Statens Vegvesen.

Bremser

Kontroller varsellampen for to-krets bremsesystemet.

Start tenningen på bilen, observer at varsellampen kommer på og at den skrur seg av igjen. Fortsetter lampen å lyse, kan det være en lekkasje i systemet eller så kan én av kretsene være skadet / ødelagt. Hvis lampen lyser under kjøring, vil ikke bilen være i en sikker tilstand - bilen må til service / reparasjon.

Kontroller bremsekraftforsterkeren.

Pump bremsepedalen 5-6 ganger, til den blir hard, hold pedalen inne og start motoren. Pedalen skal nå synke inn igjen.

Å kjøre uten fungerende bremsekraftforsterker vil gjøre at bilens bremseeffekt blir svært nedsatt, bremsepedalen blir tung og hard. Som hovedregel, er det ikke forsvarlig å kjøre uten at bremsekraftforsterkeren fungerer.

Kontroller bremsevæsknivået.

Vis beholderen, normalt plassert under panseret. Obs, beholderen er ofte utilgjengelig plassert i nyere biler, slik at den er vanskelig å vise (les: under førerprøven). I slike tilfeller, ville det eventuelt blitt gitt uttrykk for lite bremsevæsknivå i bilens display.

Hvis bremsevæsknivået er for lavt, kan det være et tegn på at bremseklossene begynner å bli slitte, eller at det kan være lekkasje i bremsesystemet. Ta bilen til verksted for kontroll. Ikke etterfyll bremsevæske uten profesjonelt tilsyn.

Gjennomfør en trykktest av bremsene.

Trykk hardt på bremsen, i ca 10 sekunder. Pedalen skal ikke gi etter. Gir pedalen etter, og går lengre inn under trykktesten, er det lekkasje i bremsesystemet. Systemet burde være i orden, så lenge varsellampen for to-krets bremsesystemet ikke lyser.

Kontroller bremsene for skjvtrekk.

Kjør i 30 - 40 km/t, hold løst i rattet og brems effektivt. Bilen burde holde stødig kurs rett frem under bremsingen.

Årsaken til skjvtrekk, altså at bilen trekker til høyre eller venstre under bremsing, skyldes at bremsene ikke

slites jevnt på begge sider. Trekker bilen til høyre under bremsing, er bremsene mest slitt på høyre side. Ta bilen til verksted, hvis du opplever skjevtrekk. Obs, du kan oppleve at bilen trekker til en av sidene når du bremser, hvis underlaget du kjører på er ujevnt (selv om det ikke er noe feil med bilen).

Kontroller varsellampen for ABS-bremsene.

Start tenningen på bilen, observer at varsellampen kommer på og at den skrur seg av igjen. Fortsetter varsellampen å lyse, betyr det at ABS-bremsene ikke fungerer. Det er ikke direkte uforsvarlig å kjøre uten ABS-brems, men systemet gir en økt sikkerhet under hard bremsing - Derfor burde dette i såfall utbedres snarest mulig.

Hjul og dekk

Kontroller dekk og felger for skader.

Kontroller at dekkets side ikke har rifter eller liknende. Er dekket skadet, vil det være økt risiko for at dekket kan punktere. Kontroller at felgene ikke har større deformasjoner, da dette kan føre til ustabilitet i bilen.

Kontroller dekkslitasjen på alle hjulene.

Gjennomfør en visuell kontroll. Hvordan ser slitasjen ut? Ser dekket ut til å være jevnt slitt, er det et tegn på at lufttrykket i dekkene er riktig. Har dekkene for lavt lufttrykk, vil dekkene være mest slitt på kantene. Har dekkene for høyt lufttrykk, vil de være mest slitt på midten. Tips, sving forhjulene ut for å lettere kunne gjennomføre den visuelle kontrollen.

Slites dekket forøvrig mest på den ene siden av dekket, er det sannsynligvis feil i bilens forstillingen / bakstillingen, som gjør at dekket slites skjevt.

Kontroller dekkenes mønsterdybde.

Bruk dybdemåler eller slitasjevarslene på dekkene. Minimum mønsterdybde på sommerdekk er 1,6 mm. Minimum mønsterdybde på vinterdekk er 3,0 mm.

Risikoen med å kjøre med for liten mønsterdybde er at veggrepet blir redusert, i tillegg til at det øker risikoen for vannplaning på vått underlag.

Hva er riktig lufttrykk i hjulene på bilen?

Dette står oftest markert på dørkarmen i førerdøren, eventuelt står det også i bilens instruksjonsbok. Nyere biler har også (ofte) info om riktig lufttrykk i menyen på displayet i bilen. Noen dekktyper er konstruert slik at man skal ha høyere lufttrykk enn oppgitt. Er du usikker, bruk heller litt for høyt lufttrykk i motsetning til for lavt.

For å kontrollere lufttrykket i bilen burde det brukes en lufttrykksmåler. Dette finner man ofte på en

bensinstasjon. Mange nyere biler har også lufttrykksmåler innebygd i bilen. En mer unøyaktig metode, er å kontrollere om dekket er jevnt slitt.

Feil lufttrykk i dekkene, kan føre til økt drivstofforbruk, økt bremselengde, dårligere styreegenskaper og dekket kan eksplodere.

Hva er riktig dekkdimensjon for bilen?

Se i vognkortet. Bilen vil ha en standard dekkdimensjon oppført, i tillegg til alternative dekkdimensjoner.

For å kontrollere at bilens dekk har riktig dimensjon, kontroller at hva som står på dekk siden samsvarer med hva som står i vognkortet. Ønsker du å bytte til en annen dekkdimensjon enn hva som står oppført, er hovedregel at det er lov å skifte til en annen dimensjon dersom rulleomkretsen ikke avviker originaldimensjonen med mer enn +/- 5 %.

Kontroller hvor stor bæreevne dekkene på bilen minimum må ha.

Se i vognkortet. Står definert som "Min. Li", som står for "minimum load index" (norsk: bæreevne). Bilen kan ha ulike krav for aksel 1 / aksel 2. Dekket har også en hastighetskode som står definert som en bokstav, under "Min hast".

Dekkets bæreevne står oppført på dekk siden, oftest i forbindelse med dekkdimensjonen. For eksempel, 225 / 45 R18 99W. I dette eksempelet er det da "99W" som er bæreevnen + hastighetskoden.

Finn frem jekk eller annet utstyr ved punktering.

Alle biler skal ha reservehjul og jekk, eller eventuelt annet utstyr til bruk ved en eventuell punktering. Av annet utstyr, er det oftest tetteskum og luftkompressor som benyttes.

Styring

Kontroller at styringen er i orden.

Sjekk at rattutslaget er like stort til høyre og venstre. Sjekk rattets dødgang, maksimal dødgang er 3 cm. Kontroller at det ikke er noen ulyder når du svinger. Kontroller at selvopprettingen fungerer og at bilen er retningsstabil.

Kontroller at bilen er retningsstabil.

Kjør i 30 - 40 km/t, med løst rattgrep. Bilen burde holde stødig kurs rett frem.

Hvis bilen ikke er retningsstabil, altså at den trekker til en av sidene under normal kjøring, kan det komme av at lufttrykket i hjulene er ujevnt eller at det er feil på forstilling / bakstilling. Obs, ujevnt underlag kan også føre til

at bilen trekker til siden - så det må nødvendigvis ikke være noe feil med bilen.

Kontroller at servostyringen fungerer.

Start motoren, rattet burde være lett å dreie i fra side til side.

Å kjøre uten fungerende servostyring vil påvirke manøvreringsmulighetene du har som fører negativt, og er ikke til å anbefale. Rattet blir tyngre og det blir potensielt vanskeligere å reagere effektivt i en nødsituasjon. De fleste nyere biler har elektrisk servostyring (EPS).

Vis hvordan man stiller inn rattet i bilen.

Å ha rattet riktig innstilt er viktig for å kunne holde en god rattforankring. De fleste biler har også airbag i rattet, og derfor er det viktig at rattet har en høyde som gjør at airbagen møter føreren riktig under en kollisjon.

Lys

Kontroller hvilke lys som lyser på bilen.

Nyere biler har såkalt "daytime running lights" (DRL), dagkjørellys på norsk. Disse er ment for å spare energi, samtidig som bilen markeres på dagtid. Oftest lyser det kun foran på bilen, imens noen biler også lyser bak på dagtid. Biler med DRL bytter automatisk over til nærlys når det blir mørkt.

Kontroller at nærlysene fungerer, og at de er riktig innstilt.

Skru på nærlysene, sjekk at de fungerer. De fleste nyere biler har automatisk høyderegulering av lysene. En god huskeregel, er at nærlysene burde kaste lys rundt knehøyde når man står 1 meter unna lampene. Lyser nærlysene for høyt, vil de blende møtende biler. Lyser de for lavt, vil man få redusert sikt.

Kontroller at fjernlysene fungerer.

Skru på fjernlysene, sjekk at de fungerer. Å kjøre med fjernlys som ikke er i god stand, vil redusere sikten i mørket og gir økt risiko for utforkjøring, påkjørsel av dyr og liknende.

Kontroller at kurve/tåkelys fungerer.

Skru på kurve/tåkelysene, sjekk at de fungerer.

Feil bruk av kurve/tåkelys kan føre til blendingsfare og irritasjon for møtende biler, i tillegg til bøteleggelse for feil lysbruk. Obs, ikke alle biler har kurve/tåkelys. Det er ikke tillatt å bruke nærlys i kombinasjon med tåkelys.

Kontroller at tåkebaklysene fungerer.

Skru på tåkebaklysene, sjekk at de fungerer. Bilen skal ha minimum ett tåkebaklys, noen biler har to tåkebaklys.

Tåkebaklys skal kun benyttes i tykk tåke, for å markere bilen bedre. Tåkebaklys virker sterkt blendende for bilen bak hvis de benyttes feil. Hvis man kjører i kø, skal som hovedregel kun den bakerste bilen i køen benytte tåkebaklys.

Kontroller at parkeringslysene fungerer.

Skru på parkeringslysene, sjekk at de fungerer. Bilen har kun parkeringslys foran.

Formålet til parkeringslysene, er å markere bilen når den står parkert langs veien i mørket. Det viser at bilen står stille, og at møtende biler må forvente at det er aktivitet rundt bilen.

Kontroller at baklysene og skiltlysene fungerer.

Baklys og skiltlys skal normalt sett komme på automatisk når man starter bilen. På nyere biler (med DRL), må man på dagtid ofte skru på baklysene / skiltlysene manuelt hvis man ønsker å kontrollere dem - ettersom de ikke lyser, for å spare energi.

Det er viktig at baklysene fungerer for å markere bilen når man kjører i mørket, og det er uforsvarlig å kjøre uten. Skiltlysene skal fungere, for at bilen skal kunne identifiseres. Bilen er ikke i forskriftsmessig stand hvis ikke skiltlysene fungerer.

Kontroller at bremselysene fungerer.

Hold bremsepedalen inne, sjekk at alle bremselysene fungerer. Bilen har normalt sett ett bremselys på høyre og venstre side av bilen samt ett høysittende bremselys. Tips, bruk et redskap til å legge press på bremsen, slik så du kan gå ut av bilen for å se at lysene fungerer - bruk for eksempel boksen til varseltrekanten, og skil den mellom bilsetet og bremsepedalen.

Å kjøre uten fungerende bremselys er høyst uforsvarlig, da det ikke gir signaler til bilene bak om at bilen bremses.

Sikt

Still inn varmeapparatet, slik så dugg og is blir effektivt fjernet fra frontruten.

Finn egen knapp for å justere varmen direkte til frontruten.

Vis hvordan man fjerner dugg og is effektivt fra bakruten og speilene.

Finn egen knapp for å skru på varmetrådene på bakruten. Oftest fjerner denne knappen også dugg og is fra speilene, men noen biler har dette på en egen knapp.

Kontroller at vindusviskeren fungerer.

Bruk hendelen, og sjekk at vindusviskeren fungerer i de forskjellige hastighetene.

Kontroller vindusviskerbladene.

Sjekk slitasjen. Rifter, løs gummi og om de eventuelt lager striper på ruten under bruk.

Vis påfyllingssted for spylervæske.

Stort sett plassert under panseret. Det er viktig å påse at bilen har nok spylervæske.

Driftssikkerhet

Kontroller motoroljenivået.

Kontroller motoroljenivået ved bruk av peilepinnen eller annen innretning for å kontrollere motoroljen. På nyere biler kontrolleres oljenivået oftest i menyen på displayet i bilen. Påfyllingssted for motorolje befinner seg stort sett under panseret, i forbindelse med motoren.

Å kjøre med for lite motorolje vil føre til at motoren får for lite eller ingen smøring. Dette vil kunne føre med seg at motoren pådrar seg skader og blir ødelagt. Det kan også føre med seg at bilen stopper på ugunstige steder. Det er førerens ansvar å påse at motoren har nok olje.

Kontroller drivstoffnivået.

Kontroller at det er tilstrekkelig med drivstoff for planlagt kjøretur.

Å kjøre med for lite drivstoff vil kunne føre til ufrivillig stans.

Kontroller at batteriet til bilen sitter godt montert.

Batteriet skal sitte godt, og burde ikke flytte på seg om man dytter på det. I nyere biler, er det ofte vanskelig å finne batteriet, da det ofte sitter godt montert i egne rom under panseret eller under gulvet i bagasjerommet.

Å kjøre med et løst batteri, kan føre til kortslutning og batterisyresøl.

Sikkerhetsutstyr

Finn frem refleksvest.

Refleksvesten skal være plassert lett tilgjengelig i bilen, slik så føreren ikke må gå ut av bilen for å få tak i den - Dette for å kunne sikre seg selv best mulig når man skal ut av bilen. Bilen skal inneholde minst én refleksvest.

Monter varseltrekanten.

Finn frem varseltrekanten, og monter den skikkelig. For å sikre stedet best mulig, burde varseltrekanten plasseres minimum 150 meter unna når man befinner seg utenfor tettbygd strøk. Innenfor tettbygd strøk, må det vurderes etter forhold. At varseltrekanten plasseres godt synlig, slik så folk får tid til å tilpasse seg situasjonen, er svært viktig for egen og andres sikkerhet.

For egen sikkerhet, monter alltid varseltrekanten ved bilen før du går for å sette den opp. På denne måten, kan man gå med den åpen mot trafikken, slik så man er mest mulig synlig - i kombinasjon med refleksvest.

Kontroller at varsellampen for kollisjonsputene fungerer.

Start tenningen på bilen, observer at varsellampen kommer på og at den skrur seg av igjen. Å kjøre uten fungerende kollisjonsputer, fører til unødig økning av risiko for større personskader under kollisjon.

Barn og kortvokste burde ikke sitte i passasjeret foran, med mindre kollisjonsputen er deaktivert for dette setet. Dette, fordi de ikke møter kollisjonsputen riktig under kollisjon, og det kan føre til større personskader.

Kontroller bilbeltene.

Kontroller bilbeltene for rifter / skader. Fungerer beltestrammeren? Stopper beltet hvis du napper hardt i det?

At beltene er i funksjonelt riktig stand, er viktig både for egen og andres sikkerhet. Å kjøre med et løst belte, som ikke strammer godt inn i mot kroppen, kan føre til alvorlige skader som kunne vært unngått under en kollisjon.

Varselinnretninger

Kontroller at lyshornet fungerer.

Blink med fjernlysene. Å blinke med fjernlysene til møtende biler, kan varsle om spesielle farer, som dyr eller liknende.

Kontroller at lydhornet fungerer.

Trykk på rattet.

Kontroller at nødsignalet fungerer.

Skru på nødsignalet. Knappen er plassert midt i bilen, slik så alle passasjerer kan nå den - rød trekant.

Nødsignalet skal benyttes for å markere bil og sted i nød- og faresituasjoner. Bruk aldri nær- og fjernlys i kombinasjon med nødsignalet, da dette minsker effekten til lysene betraktelig. Parkeringslys kan benyttes, men for størst effekt, brukes nødsignalet alene.

Annet

Kontroller at det ikke er noen løse gjenstander i bilen, som kan bevege seg og volde skade under en kollisjon.

Visuell sjekk, ha spesielt kontroll at ting ikke ligger løst i baksetene. Ting bør plasseres så langt ned som mulig, og helst inn i mot seteryggen eller i bagasjerommet.

Still inn temperaturen slik du vil ha det under kjøringen.

Finn en behagelig temperatur.